Noorte kinnipeetavate intsidendid ja distsiplinaarkaristused vanglas

Stanislav Solodov, Kaire Tamm

Sisukord

Sissejuhatus
1. Rahvusvahelised soovitused
2. Noorte üksuses registreeritud intsidendid
3. Noortele kinnipeetavatele kohaldatud distsiplinaar-karistused

Kriminaalpoliitika analüüs

Nr 1/2018

www.kriminaalpoliitika.ee

www.just.ee

JUSTIITSMINISTEERIUM

Eesmärk

Anda ülevaade noorte (14−21aastaste) kinnipeetavate (vahistatud ja süüdimõistetud) poolt vanglas toime pandud registreeritud intsidentidest ja nende suhtes kohaldatud distsiplinaarkaristustest.

Järeldused

1. Noorte kinnipeetavate toimepandud intsidendid vanglas on igapäevased. 2016. aastal registreeriti 1356 noorte toimepandud intsidenti ehk neli intsidenti päevas. See toob ühelt poolt kaasa suure töökoormuse intsidentidega tegelevatele vanglatöötajatele, teisalt loovad pidevad korrarikkumised vanglas negatiivse ja taasühiskonnastamist mittesoodustava õhkkonna.
2. Noorte poolt toime pandud intsidendid seisnevad enamasti vangla vara kahjustamises, vanglatöötajate korralduste eiramises, keelatud esemete omamises, õppetöös osalemisest keeldumises, vanglatöötajatega ebaviisakas suhtlemises. Vanglatöötajate korralduste eiramise ja kinnipeetavate ebaviisaka käitumise levik viitab, et suhted kinnipeetavate ja vanglatöötajate vahel ei ole usalduslikud ja puudub austus üksteise suhtes.
3. Puudub hea praktika, kuidas mõjutada süstemaatilisi rikkujaid, kellele korduvad distsiplinaarkaristused mõju ei avalda. 2016. aasta korduvrikkujatest olid aktiivsemad 17 noort (enamasti alaealised), kes panid toime 42% kõigist noorte intsidentidest ja kelle intsidentide arv aastas jäi vahemikku 20 kuni 56.
4. Noorte toimepandud intsidentidest kolmandikule (N=500) reageeriti distsiplinaarkaristusega, 17% juhtudel alustati süüteomenetlust ja 46% juhtudel reageeriti muul moel (nt vestlusega). Distsiplinaarkaristustest kohaldati enamasti rangeimat karistust ehk kartserisse paigutamist, noomitusi määrati oluliselt vähem ja teisi karistusliike ainult üksikutel kordadel.
5. Distsiplinaarkorras karistati noori väga erinevate rikkumiste toimepanemise eest, sealjuures ka näiteks rikkumiste eest, mis ei tekita suurt ohtu heakorrale, turvalisusele või julgeolekule vanglas.
6. 2016. aastal määrati noortele kartserisse paigutamine ühe rikkumise eest keskmiselt viieks päevaks. Kuigi maksimummääras kartseripäevi (20 päeva) ühelegi noorele ei määratud, on reaalselt viibinud noored kartseris siiski kauem kui 20 päeva järjest ja seda erinevate kartserikaristuste järjestikuse kandmise tõttu. Näiteks viibis üks poiss kartseris järjest kaks kuud. Lisaks esineb juhtumeid, kus noorele kohaldatakse lisaks distsiplinaarkaristusele täiendavaid julgeolekuabinõusid, mis võib samuti hõlmata teistest eraldamist.
7. Eesti praktika noortele kinnipeetavatele distsiplinaarkaristuste kohaldamisel ei vasta rahvusvahelistele, sealjuures nii Euroopa vangistus-reeglites kui CPT poolt korduvalt tehtud soovitustele.

Ettepanekud

8. **Viru vanglal** täita CPT soovitusi, mis on seotud kartserikaristuste järjestikuse kohaldamisega.
9. **Kriminaalpoliitika osakond peaks** algatama VangS muudatuse, lühendamaks alaealiste kinnipeetavate kartserikaristuse maksimumtähtaega, mis hetkel on 20 päeva ja CPT soovituste kohaselt ei peaks ületama kolme päeva. Lisaks tuleb vähendada ka alaealiste vahistatute kartserikaristuse ülempiiri, mis hetkel on 15 päeva.

   Samuti kaaluda kartserikaristuse maksimumpikkuse lühendamist 18–21aastaste vahistatute suhtes nii, et see vastaks alaealise vahistatute kartserikaristuse ülempiirile. Hetkel on olukord, kus 18–21aastaste kinnipeetavate suhtes kehtib analoogselt alaealiste kinnipeetavatega väiksem kartserikaristuse ülempiir, 18–21aastaste vahistatute suhtes aga väiksemat kartserikaristuse ülempiiri seatud pole. Kartserikaristuse maksimumpikkuse muutmisel tuleb arvestada üldise kriminaalpoliitilise suunaga, mille kohaselt alaealiste vabadust piiravate meetmete kestust vähendatakse. Näiteks alates 01.09.2016 ei või alaealine kahtlustatav või süüdistatav olla kohtueelses menetluses vahistatud üle kahe kuu ja alates 01.01.2018 on alaealise aresti maksimumpikkus 10 päeva varasema 30 päeva asemel.
10. **Viru vanglal kasutada** kinnipeetavate ja vanglatöötajate vaheliste konfliktide, vanglavara kahjustamise ja muude rikkumiste puhul distsiplinaarkorras karistamise asemel aktiivsemalt muid lahendusi. **Vanglad võiksid käivitada** 2019. aastal Norra programmi raames pilootprojekti, et katsetada distsiplinaarrikkumiste lahendamiseks taastava õiguse meetodeid nagu näiteks osapoolte vaheline lepitus, ümarlauaarutelud, kahjude heastamine. Rahvusvahelised uuringud näitavad, et selliste praktikate kasutamine aitab parandada või taastada kinnipeetavate ja vanglatöötajate omavahelist usaldust ja suhteid ning muuta vanglakeskkonna avatumaks ja positiivsemaks.
11. **Viru vanglal** töötada välja lahendused, kuidas vähendada vanglas kinnipeetavale keelatud ja temale mittekuuluvate esemetega seotud intsidente. Analüüsida vajadusel täiendavalt selliste intsidentide põhjuseid, milleks võivad olla näiteks järelevalve teostamise puudulikkus, töötajate vähesus või õigusaktides, sh kodukorras sätestatud reeglite paljusus ja ebaselgus.
12. **Viru vanglal koostöös vanglate osakonnaga** luua süstemaatiliste rikkujatega tegelemiseks vanglatöötajatele kohtlemismudel ja tagada töötajatele selle sihtrühmaga toimetulekuks pidevad koolitused või ühisarutelud. See aitab ühtlustada ka intsidentidele reageerimise praktikat.
13. **Viru vanglal koostöös vanglate osakonnaga** analüüsida kartserisse paigutamisel kinnipeetavale kohaldatavate lisapiirangute kohaldamise[1] praktikat ja kartseris lubatud asjade loetelu[2] laiendamist.

[1] Vt vangistusseaduse § 65[1] lg 4.
[2] Vt vangla sisekorraeeskiri § 60 lg 1.

Sissejuhatus

Ülevaate eesmärk

Anda ülevaade noorte kinnipeetavate (vahistatute ja süüdimõistetute) poolt vanglas toime pandud registreeritud intsidentidest ja kohaldatud distsiplinaarkaristustest.

Ülevaade tugineb VANGISE (Kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu) andmetele.

Vaatluse all olid perioodil 01.01.2016–31.12.2016 Viru vangla sektsioonides R1–R6 registreeritud 14–21aastaste toimepandud intsidendid ja rikkumised ning nende suhtes kohaldatud distsiplinaarkaristused. Peale andmete puhastamist moodustas lõpliku valimi 1356 intsidenti ja 500 juhtumit, kus kohaldati distsiplinaarkaristust[3]. Intsidentide sisu järgi grupeerimiseks täiendati VANGIS-est saadud andmetes eeskätt „muude rikkumiste" puhul intsidendi liiki vastavalt juhtumi põhjustele või kirjeldustele. Osaliselt on lisatud ka võrdlus 2017. aasta andmetega. Rikkumiste ettekandeid ja distsiplinaarmenetluse käskkirju analüüsiti süvitsi kuue juhtumi näitel.

Registreeritud intsidentide puhul tuleb arvestada, et intsidendina registreeritakse kõik sündmused, millel võib olla seos rikkumise toimepanemisega. Intsidentide lahendamise käigus otsustatakse, kas on piisav alus distsiplinaarmenetluse algatamiseks või mitte.

Vanglatöötajate seisukohtade väljaselgitamiseks viidi 7.05.2018 läbi rühmaarutelu Viru Vangla noorteüksuse töötajatega.

Distsiplinaarkaristuse liigid, määramine ja tagajärjed

Kinnipeetavale võib kohaldada distsiplinaarkaristust vangistusseaduse, vangla sisekorraeeskirjade või muude õigusaktide nõuete süülise rikkumise eest.

Distsiplinaarkaristuse valikul võetakse arvesse vangistuse täideviimise eesmärki. Ühe ja sama distsipliinirikkumise eest võib kohaldada ainult üht distsiplinaarkaristust. Kollektiivsed distsiplinaarkaristused on keelatud.[4]

Kinnipeetavale kohaldatavad distsiplinaarkaristused
Noomitus
Isikliku raadio, televiisori või muu vajaliku elektriseadme kasutamise keelamine kuni 45 päevaks
Ühe lühi- või pikaajalise kokkusaamise keelamine
Töölt eemaldamine kuni üheks kuuks
Kartserisse paigutamine kuni 45 ööpäevaks. Noort kinnipeetavat võib kartserisse paigutada kuni 20 ööpäevaks

Vahistatule kohaldatavad distsiplinaarkaristused
Noomitus
Isiklike vahendite arvel lisatoitlustamise õiguse keelamine kuni kaheks kuuks
Kartserisse paigutamine kuni 30 ööpäevaks. Alaealise võib kartserisse paigutada kuni 15 ööpäevaks.

[3] Distsiplinaarkaristuste arv tähistab rikkumiste (mitte käskkirjade) arvu, kuna paljudel juhtudel määrati ühe käskkirjaga distsiplinaarkaristused mitme rikkumise toimepanemise eest.
[4] Vangistusseaduse § 63.

Kui kinnipeetav paneb toime rikkumise, fikseerib vanglatöötaja rikkumise ettekandega. Kinnipeetavat teavitatakse koheselt ettekande koostamisest ning antakse võimalus omapoolsete selgituste andmiseks. Kui rikkumist otsustatakse menetleda distsiplinaarkorras, teavitatakse kinnipeetavat tema suhtes algatatud distsiplinaarmenetlusest ja antakse veelkord võimalus omapoolsete selgituste andmiseks. Distsiplinaarmenetluse käik protokollitakse ja protokolli tutvustatakse kinnipeetavale. Kinnipeetaval on õigus distsiplinaarmenetluse protokollile esitada omapoolseid vastuväiteid. Distsiplinaarkaristuse määrab menetluse läbiviija ja seda tuleb põhjendada. See vormistatakse käskkirjana ja antakse kinnipeetavale allkirja vastu.[5]

Distsiplinaarkorras karistatus mõjutab mitmeid kinnipeetava õigusi. Näiteks teatud rikkumiste eest distsiplinaarkorras karistatus piirab kinnisest vanglast avavanglasse ümberpaigutamise võimalust. Justiitsministri 25.03.2008 määruse nr 9 „Täitmisplaan“ § 17 lg 2 p 1 kohaselt ei paigutata avavanglasse kinnipeetavat, kellel on kehtiv distsiplinaarkaristus töökohustuse täitmisest keeldumise, tubakatoodete või süütamisvahendite korra nõuete rikkumise, vanglatöötaja seaduslikule korraldusele mitteallumise, sidepidamisvahendite või nende tarvikute omamise eest, vangla kodukorras selleks mitte ettenähtud ajal ja kohas viibimise eest.

Kinnipeetava ja vahistatu kartserisse paigutamisel kaasnevad mitmed piirangud. Näiteks:

- ei võimaldata lühi- ja pikaajalisi kokkusaamisi (VangS § 24 ja § 25 lg 3);
- kinnipeetav peab andma oma isiklikud asjad hoiule (VangS § 65[1] lg 2) ja kartseris on lubatud hoida vaid vangla sisekorraeeskirjas § 60 lg 1 loetletud asju[6];
- kinnipeetava soovil võimaldatakse tal vähemalt üks tund päevas viibida vabas õhus, vangla territooriumil muu liikumine on piiratud (VangS § 65[1] lg 3);
- vahistatule saabunud pakk väljastatakse pärast kartserikaristuse ära kandmist (Vangla sisekorraeeskiri § 77).

Lisaks on VangS kohaselt vanglal kaalutlusõigus kinnipeetava kartserisse paigutamisel osaliselt või täielikult piirata:

- soodustuste kohaldamist (VangS § 22);
- ajalehtede ja ajakirjade lugemist (VangS § 30);
- raadio- ja televisioonisaadete jälgimist (VangS § 31);
- interneti kasutamist (VangS § 31[1]);
- lühiajalisele väljasõidule lubamist (VangS § 32);
- hariduse omandamist ja tööhõives osalemist (VangS § 34-38);
- väljaspool vanglat töötamise lubamist ja töö tasustamist (VangS §-id 41 ja 43);
- vangla riietuse kandmist (VangS § 46);
- sisseostude tegemist (VangS § 48).

[5] Vangistusseaduse § 64.

[6] Kartseris võivad kinnipeetaval olla kaasas pühakiri, tema õiguste kaitseks vajalikud õigusaktid (eelkõige „Eesti Vabariigi põhiseadus”, „Vangistusseadus”, „Vangla sisekorraeeskiri” ja „Vangla kodukord”), abielusõrmus, ususümbolid, mõistlikus koguses õppe- või usukirjandust, kirjapaberit, kirjutusvahendeid, kirjamarke, ümbrikke, tema kohta tehtud kohtuotsuseid ja -määrusi, süüdistuskokkuvõtteid, tema kirjadele saabunud vastuseid, üks telefonikaart, seep, kamm, hambapasta, hambahari, käterätt, tualettpaber ning naiskinnipeetaval hügieenisidemed.

1. Rahvusvahelised soovitused

Euroopa vanglareeglid

Euroopa vanglareeglite[7] punkt 57.1 kohaselt tuleb distsiplinaarkorras karistatavaks teha vaid teod, millega on tekitatud oht või mis võivad tekitada ohu heakorrale, turvalisusele või julgeolekule vanglas.

Reeglid rõhutavad, et distsiplinaarkaristused peavad olema viimaseks reageerimisvõimaluseks (punkt 56.1) ja konflikte vanglas tuleks igal võimalikul juhul lahendada taastava õiguse ning konfliktivahendamise meetodite abil (punkt 56.2).

CPT raportid

CPT 2013. aasta raportis[8], mis käsitleb nende 2012. aasta visiidi tulemusi, tehti Eestile ettepanek vaadata tervikuna üle üksikvangistuse distsiplinaarmeetmena kasutamine, et tagada selle kasutamine ainult erandkorras ja viimase võimalusena, proportsionaalselt toimepandud teoga ja võimalikult lühikeseks ajaks. Samuti soovitas CPT, et arvestades üksikvangistuse potentsiaalselt väga kahjulikke mõjusid, ei tohiks karistusena määratava üksikvangistuse ülempiir ületada 14 päeva ühe süüteo eest ja oleks võimalusel lühem. Lisaks tehti soovitus keelata järjestikuste distsiplinaarkaristuste määramine, mille tulemuseks on ülempiiri ületav katkematu üksikvangistus. Samuti leiti, et kõiki kinnipeetavate toimepandud süütegusid, mille eest peetakse vajalikuks määrata kõrgem karistus, tuleks menetleda kriminaalõigussüsteemi kaudu.

CPT soovitas ka oluliselt vähendada kuni 18aastaste distsiplinaarkaristusena kartserisse paigutamise ülempiiri, soovitatavalt nii, et see ei ületaks kolme päeva. Lisaks juhiti tähelepanu, et alaealistele karistuse määramisel peab olema neile kogu sellise meetme vältel tagatud sobiv kontakt inimestega.

CPT kordusvisiit Eestisse toimus 2017. aasta sügisel ja nende esialgses visiidi kokkuvõttes väljendatakse sügavat muret selle üle, et 2013. aastal tehtud ettepanekuid seoses kartseri karistuse määramisega Viru Vanglas ei ole ellu viidud. Kartserisse paigutamine on jätkuvalt levinud karistusliik ning seda määratakse järjestikku liiga pikalt. CPT esitab detailsema raporti 2018. aasta lõpuks.

[7] https://rm.coe.int/european-prison-rules-978-92-871-5982-3/16806ab9ae

[8] CPT - Council of Europe's Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, vt https://www.coe.int/en/web/cpt/estonia.

2. Noorte üksuses registreeritud intsidendid

Intsidentide arv

2016. aastal registreeriti Viru vangla kolmandas üksuses (noorte üksus) 1356[9] intsidenti ja rikkumist. See teeb keskmiselt ligi neli intsidenti päevas. Viru vanglas registreeriti 2016. aastal kokku 7252 intsidenti, millest noorte üksuses (sektsioonides R1–R6) toime pandud intsidendid moodustasid 19%. 2017. aastal registreeriti Viru vanglas kokku 4165 intsidenti, millest veidi enam kui viiendiku (22%; 907) moodustasid noorte üksuses toime pandud intsidendid. Vanglatöötajad kinnitasid samuti, et intsidendid vanglas on igapäevased, neid on palju ja seetõttu on see töötajate jaoks oluline teema.

Võrreldes 2016. aastaga vähenes Viru vangla intsidentide koguarv 2017. aastal 43%, noorte üksuse intsidentide arv 33%. Viru vangla töötajate hinnangul võib intsidentide üldarvu vähenemine olla seotud vanglas kehtestatud suitsetamise keeluga. Samas esialgsed noorte üksuse andmed seda arvamust ei kinnita ega näita, et suitsetamisega seotud intsidentide väiksem arv on oluliselt noorte intsidentide üldarvu vähenemist mõjutanud.

Noortega seotud intsidentide registreerimine oli sagedasem märtsis, aprillis ja mais, kus registreeriti ühes kuus vastavalt 175, 164 ja 184 rikkumist. Viru vangla esindaja hinnangul iseloomustab analoogne intsidentide jaotus kuude lõikes ka varasemaid aastaid.

Joonis 1. Registreeritud intsidentide arv kuude lõikes, 2016

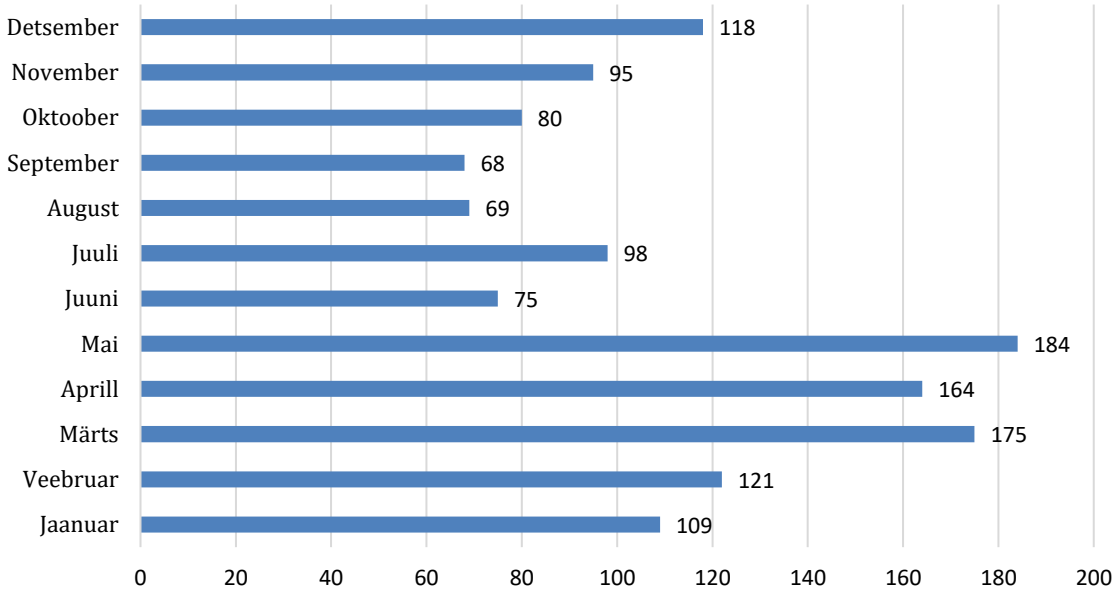

Madalaima intsidentide arvuga noorte kinnipeetavate sektsioon[10] oli R5 ja suurima intsidentide arvuga sektsioonid R2 ja R3. Intsidentide arvu sektsioonides mõjutab nii sektsioonides viibivate noorte arv kui ka sektsioonidesse jaotamise põhimõtted. Näiteks mõnes sektsioonis on noored, kes osalevad motivatsiooniprogrammis, teises sektsioonis noored, kelle suhtes kohaldatakse täiendavaid julgeolekumeetmeid.

[9] Üks intsident võis sisaldada ka mitut liiki rikkumisi.

[10] R1 – alaealised ja noored süüdimõistetud; R2 – alaealised ja noored vahistatud; R3 – alaealised ja noored, kelle suhtes kohaldatakse täiendavaid julgeolekumeetmeid; R4 – noored süüdimõistetud; R5 – sõltuvusrehabilitatsiooni sektsioon noortele süüdimõistetutele; R6 – noored süüdimõistetud. Motivatsioonisüsteemis osalevad alaealised ja noored on jaotatud kõikide sektsioonide vahel.

Joonis 2. Registreeritud intsidentide arv sektsioonide lõikes, 2016

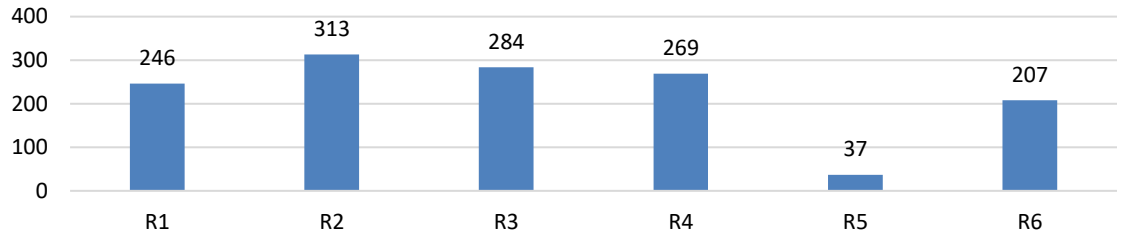

Intsidentide toimepanijad

Noorte üksuses registreeritud intsidentidest 42% oli toime pandud alaealiste (14–17aastaste) ja 58% 18–21aastaste poolt. Samas oli 2016. aastal noorte üksuses viibinud kinnipeetavatest kordumatuid alaealisi (14–17aastaseid) hinnanguliselt 19% ja 18–21aastaseid 81%.

Joonis 3. Registreeritud intsidentide arv toimepanija vanuse lõikes, 2016

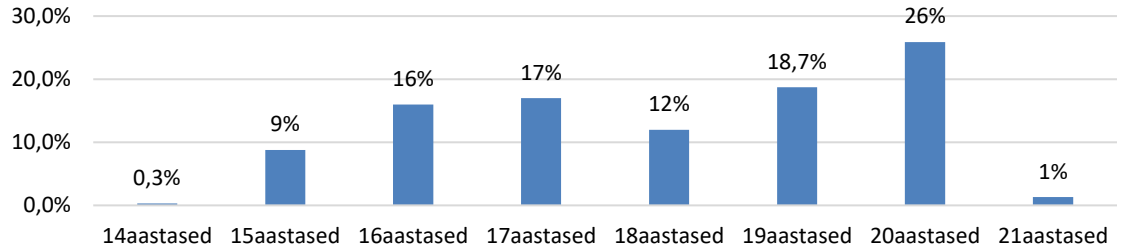

Vanglatöötajad tõid intervjuus oma praktika põhjal välja näiteid, kus vahepeal vabaduses viibinud või vanemaks saanud kinnipeetavate toimepandud intsidentide arv väheneb. Seda selgitati nii noore isiklikus elus toimunud muutustega (paarisuhte tekkimine, lapse saamine), vanemaks saades impulsiivsuse vähenemise või suurema stabiilsusega.

2016. aastal noorte üksuses registreeritud rikkumised (1356) pandi toime 156 kordumatu noore poolt (2017. a 907 rikkumist 79 kordumatu noore poolt). Kui 2016. aastal viibis Viru vanglas hinnanguliselt 223 kordumatud noort, siis oli neist ligikaudu 2/3 pannud aastas toime vähemalt ühe intsidendi. Noored, kes mõne intsidendi korraldasid, tegid seda enamasti aasta jooksul korduvalt. Näiteks intsidendi toime pannud noortest vaid 17% panid aastas toime ühe rikkumise.

Korduvrikkujatest aktiivsemad olid 17 poissi, kes panid toime 42% kõigist noorte rikkumistest ja kelle rikkumiste arv aastas jäi vahemikku 20 kuni 56. 2017. aastal olid aktiivsemad 13 poissi, kes panid toime 50% kõigist noorte rikkumistest ja kelle rikkumiste arv aastas jäi vahemikku 20 kuni 73. Sealjuures nii 2016. kui ka 2017. aastal olid korduvrikkujateks enamasti alaealised.

Joonis 4. Aasta jooksul registreeritud intsidente toime pannud noorte arv intsidentide arvu lõikes, 2016

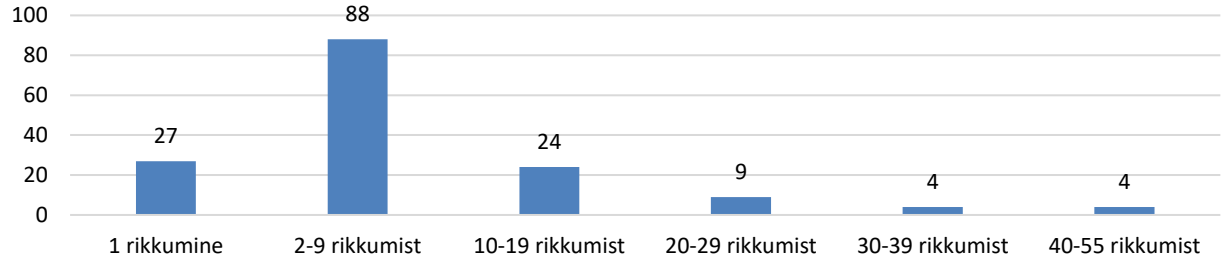

Näide 1. Noortest pani kõige enam (55) intsidente aasta jooksul toime üks 16aastane poiss. Tema intsidendid seisnesid nii vanglatöötajate korralduste eiramises, solvamises, toiduga loopimises, ähvardamises, ründamises, vanglavara lõhkumises (alates kalkulaatori kraapimisest kuni kambriukse tagumise ja uputuste korraldamiseni), keelatud esemete omamises, koolist keeldumises, toidust keeldumises ja muus.

Veidi enam kui pooltel juhtudel reageeriti tema poolt toime pandud intsidentidele distsiplinaarkaristusega, milleks oli kõikidel juhtudel kartserisse paigutamine. Kartserisse määrati poiss korraga alates kahest päevast kuni kümne päevani. Poiss veetis distsiplinaarkaristuste tulemusena kartseris aasta jooksul kokku 147 päeva ehk peaaegu pool aastat.

Ka vanglatöötajate hinnangul valmistab enim probleeme süstemaatiliste rikkujatega tegelemine ja nende käitumise parandamiseks mõjusate meetmete leidmine. Töötajate hinnangul on keeruline motiveerida korduvrikkujaid, kellele karistused mõju ei avalda. Töötajad tõid ka välja, et pikalt kartseris või üksikvangistuses viibinud kinnipeetavad ei suuda avatud osakonda naastes rikkumistest hoiduda ja panevad lühikese aja jooksul toime uued rikkumised.

Üks on aasta aega lukus olnud. Proovisime, et lasime ta /…/ taasühiskonnastamise mõttes välja, et ka teistega suhtleks /…/ 10 päeva suutis olla avatud osakonnas ja siis ründas kaaskinnipeetavat. Enam ei ole ta motiveeritud avatud osakonda minema. /…/

Intsidentide kirjeldus

Noorte toimepandud intsidentideks oli sagedamini vangla vara kahjustamine (20%), keelatud esemete omamine (17%), ametniku korralduse eiramine (14%), koolist keeldumine (9%).

Joonis 5. Registreeritud noorte toimepandud intsidendid sisu lõikes, 2016

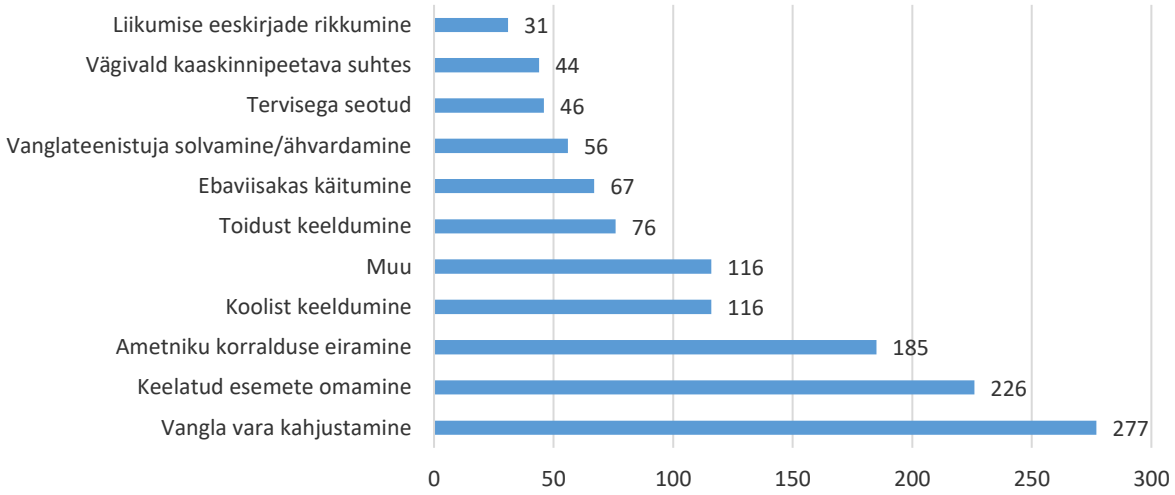

Vangla vara rikkumise intsidendid seisnesid näiteks toidunõude, akende, uste, ukseluku, kambrisisustuse (voodilina, peegli, toiduluugi, kraanikausi, WC-poti loputuskasti), raamatukogu raamatu, pliiatsiteritaja lõhkumises, põlengu või uputuse põhjustamises.

Keelatud esemete, ebaseaduslike esemete või kinnipeetavale mittekuuluvate esemete omamise juhtumites oli tegu näiteks tubakatoodete, ravimite, SIM-kaartide, tätoveerimiseks kasutatavate seadeldiste omamisega. Vanglatöötajate sõnul on olnud juhtumeid, kus keelatud esemed satuvad kinnipeetavate kätte seoses kinnipeetavate omavahel asjade vahetamisega. Näiteks jagas kinnipeetav vanglast vabanemisel enda asjad laiali teistele kinnipeetavatele või laenas üks kinnipeetav teisele sportimiseks enda jalatseid – sellised tegevused ei ole vangla kodukorra järgi

lubatud. Teisalt võivad kinnipeetavatele mittekuuluvad esemed nende kätte sattuda ka tahtliku kiusamise või võimu näitamise tulemusena.

Ebaviisaka käitumise intsidendid seisnesid näiteks valvuri, õpetaja, koristaja solvamises, ebatsensuursete sõnade kasutamises, sülitamises.

Tervisega seotud intsidendid seisnesid juhtumites, kus kinnipeetaval avastati verevalum, sinikas, sporditrauma või mõni muu terviseprobleem.

Muud intsidendid seisnesid näiteks postisaadetisest keelatud esemete äravõtmises, tulekahju häirenupu vajutamises, teise kambri ukseriivi avamises, valvekaamera kinni katmises, sigarettide varastamise katses.

Intsidentide põhjused

Vanglatöötajad põhjendasid noorte toimepandud intsidente enamasti nappide sotsiaalsete oskustega, tähelepanuvajadusega, igavusega, negatiivse kasvukeskkonna ja tervisliku seisundiga. Töötajad ei seostanud intsidente vanglakeskkonnast tingitud teguritega.

> *Suurem osa noori on diagnoosidega, käitumishäiretega, vaimse tervise probleemidega. Mõni paneb ärevusest toime rikkumise, teisel on probleeme ravile allumatusega.*
>
> *Karistamatuse- ja hirmutunde puudumine. Hirmuga ei õpeta, need noored on juba kõike näinud.*
>
> *Oskamatus normikohaselt käituda. Puudulik kasvatus, positiivse eeskuju puudumine. Rohkem rikuvad reegleid need noored, kel puudub lähedaste võrgustik ja kel pole kokkusaamisi.*
>
> *Rikkumiskäitumise põhjused peituvad lapsepõlves. Vanglakeskkonnas nõutakse noortelt reeglitest kinnipidamist ja viisakat suhtlemist, mis tekitab alguses trotsi, vastuhakku. Rikkumised tulevad kehvast lapsepõlvest ja senisest distsipliini puudumisest. Siin nõutakse korda ja päevakava järgimist, mis ei ole sobiv ja seetõttu korda rikutakse. Päevakava režiim ja kontroll on nende jaoks võõras, rikkumised on ka vastuseisu näitamine režiimi ja päevakava suhtes. Kodus ei ole viisakalt suheldud ja siin ootame neilt viisakat käitumist; nad ei oska ju seda. Hiljem selgub, et päevakava annab noortele stabiilsuse, aga nad ei oska seda ise hinnata.*
>
> *On näha, et need, kes ütlevad, et keegi temast ei hooli, kes tunnevad, et vabaduses nendest ei hoolita, on ka sellised suuremad rikkujad.*
>
> *Mul oli üks igapäevane rikkuja, kes sai kohustusliku vabastamise korras välja. Ta põhjendas, et tuli lühikeseks ajaks ja tuli siia puhkama ja teda ei huvitanud miski. Ta rikkus igavusest.*
>
> *Vaba aeg üksuses mitmekesi koos – ei olegi midagi teha, kui teised ärritavad.*
>
> *Rikkumisi pannakse toime igavusest ja „midagi pole kaotada“ suhtumisest.*
>
> *Noortel on lihtsalt suhtlemisvajadus, nad otsivad tähelepanu. Samuti jääb nende jaoks vahel puudu kõrvaltvaatajast, kellega oma elu-olu arutada. Siin aitaks, kui võimaldada rohkem suhtlemist psühholoogi, tugiisikuga, muude vabatahtlikega.*
>
> *Vabanemise tähtaja saabumisel hakatakse rohkem rikkuma, kuna karistuse kandmisest ollakse väsinud. Näiteks kui vabastamise otsus on tulnud, siis vahetult enne rikuvad, et nagunii saavad välja. Üks päev enne vabanemist lõhkus wc-poti ära, ta hüvitas kahju 150, nii saime vältida väärteomenetlust. See oli lõpuks tema jaoks õppetund.*

Töötajad rääkisid, et mõne valvuriga eiratakse reegleid rohkem ja tõid näiteid, kus töötaja võis rikkumise toimepanemist provotseerida.

> *Kinnipeetavad valivad, millisele valvurile näitab ülakeha ja millisele mitte. Näiteks sülitamise kohta ütles üks, et valvur ise küsis. Kohe teadlikult mõne valvuriga teeb.*
>
> *Mõned teadlikult teatud valvurite korraldustele ei allu.*

Samuti arutlesid töötajad selle üle, et praktikas on olnud juhtumeid, kus kinnipeetava ebaviisaka käitumise ja vanglatöötaja tahtliku solvamise vahel on keeruline vahet teha, kuna see sõltub ka töötaja hoiakust.

> *Ametniku solvamine on väärtegu. Siin tuleb vahet teha, kas see on töötaja suunal ropendamine või solvamine.*

3. Noortele kohaldatud distsiplinaarkaristused

2016. aastal noorte toimepandud registreeritud intsidentidest 37% juhtudel reageeriti distsiplinaarkaristusega, 46% juhtudel leiti lahendus muul moel ja 17% juhtudel süüteomenetlusega[11]. Muu lahendus tähendab näiteks noorega vestluse läbiviimist, menetluse mittealustamist või lõpetamist, aga ka intsidendi vangla poolt teadmiseks võtmist. Viru vanglas on intsidentide lahendamiseks korraldatud juhtumiarutelusid, kuhu kaasatakse kinnipeetav, valvur ja teised juhtumiga seotud osapooled. Mõned töötajad rääkisid, et intsidentide ennetamist ja lahendamist toetab see, kui kinnipeetavatega rohkem suhelda ja nende käitumise põhjuseid mõista; see eeldab, et valvuritel on noortega suhtlemiseks põhjalikum ettevalmistus.

> *Paljud on peale maha rahunemist tulnud ja oleme asjad niisama selgeks rääkinud ilma distsiplinaarmenetluseta.*
>
> *Vaja on kasvatajat rühma, kes on koguaeg poistega koos, kes ei ole vanglavormis.*
>
> *Valvurite ootus on, et karistada kartseriga. Kogenumad valvurid oskavad konflikte paremini lahendada, alguses tööle tulnud valvurid on rohkem distsipliinile orienteeritud.*
>
> *Vaja on rohkem kinnipeetavatega suhelda ja nendega koos erinevaid tegevusi ette võtta.*
>
> *Meil on ka valvureid, kes teavad noore tausta ja suhtlevad. Samas on ka vastupidiseid näiteid. Puudu on inimestest ja spordi tegemise võimalusi, rohkem aega tegutsemiseks.*
>
> *Suhtlemisega saab paljud probleemid ära klaarida, koos asju tehes ja arutades tõuseb ka usaldus. On inimeste- ja ajapuudus, et seda pakkuda. Noored võiksid saada rohkem päevas sporti teha, et ennast välja elada.*

2016. aastal määrati Viru vanglas distsiplinaarkaristus 500 korral, mis moodustas 28%[12] kõikidest vangla rikkumistest, millele reageeriti distsiplinaarkaristusega. Distsiplinaarkaristuse sai 95 kordumatut noort, neist veidi enam kui neljandik (26%) olid alaealised.

Juhtudel, kus noorele kohaldati distsiplinaarkaristus, määrati ligi 2/3 (65%) karistuseks kartserisse paigutamine ja veidi enam kui kolmandikule (34%) noomitus. Muid distsiplinaarkaristuse liike määrati üksikutel kordadel. Võrreldes 2017. aastaga ei ole distsiplinaarkaristuste osakaal muutunud.

Joonis 6. Noortele määratud distsiplinaarkaristused liikide lõikes, 2016

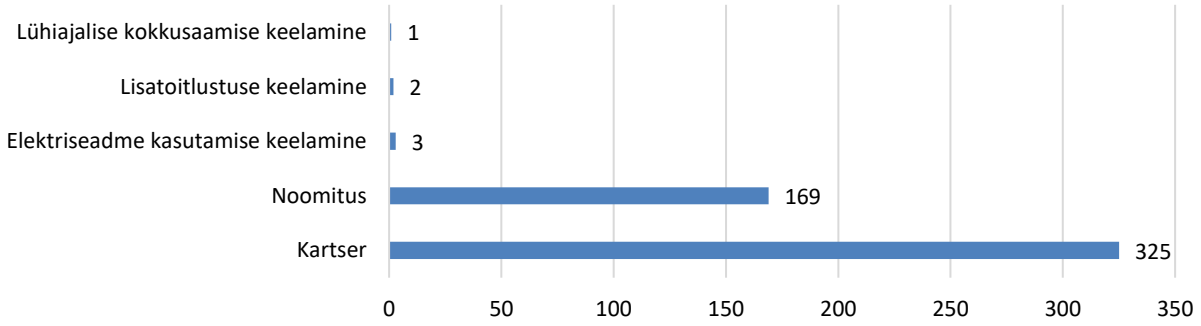

Kartserisse paigutamine

2016. aastal määrati karistuseks kartserisse paigutamine 325 korral. Vähemalt ühe kartserikaristuse sai aasta jooksul 76 kordumatut noort, sh 18 alaealist. Kartserikaristuse saanud noortest veidi enam kui kolmandik (34%; 25) sai aasta jooksul ühe kartserikaristuse, veidi enam kui kümnendik (11%; 8) kümme või rohkem kartserikaristust.

[11] 2016. a menetleti intsidente 59 kriminaalmenetluse ja 178 väärteomenetluse raames.
[12] 2016. a määrati Viru vanglas kokku 1795 distsiplinaarkaristust.

Joonis 7. Noorte arv kartserikaristuse arvu lõikes, 2016

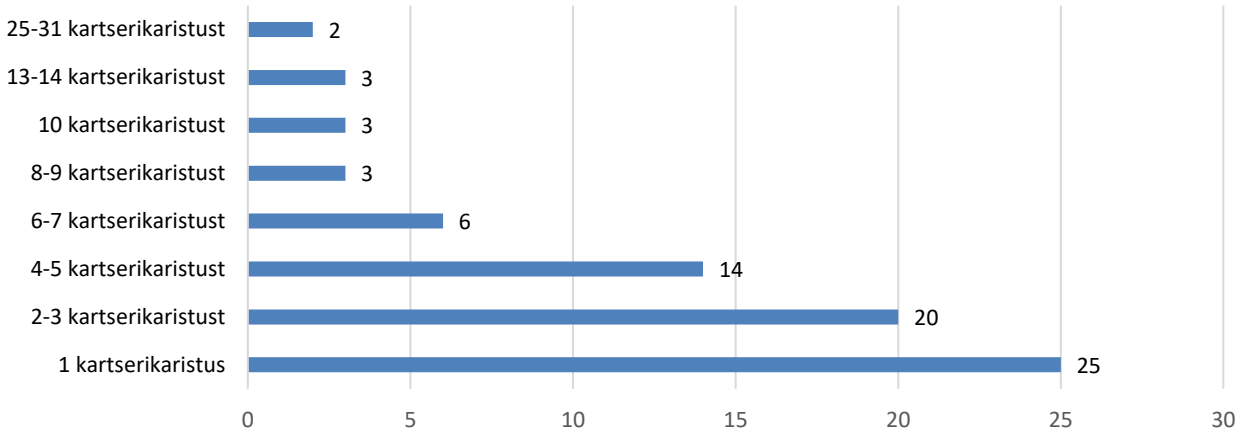

Noorele kinnipeetavale määrati distsiplinaarkaristusena kartserisse paigutamine ühe rikkumise eest vahemikus kaks kuni 15 päeva, keskmiselt viis päeva. Kõikide aastas määratud kartserikaristuste kohta kokku jäi kartseripäevade arv ühe noore kohta aastas vahemikku kaks kuni 153 päeva. Kahe noore intsidentidest ja nende lahendustest on toodud täpsem ülevaade lisas 1.

Joonis 8. Suurima arvu kartserikaristusi saanud noored, 2016

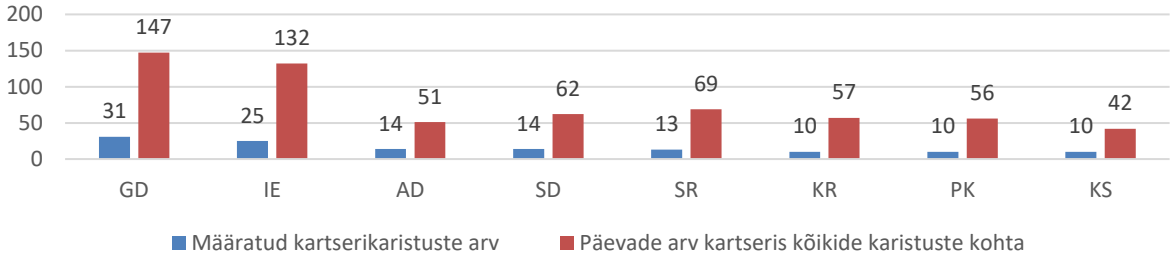

Ühelegi alaealisele ja noorele vahistatule ja süüdimõistetule maksimummääras kartserisse paigutamist ei määratud. Samas esines juhtumeid, kus noorele määratud kartserisse paigutamisi kanti järjestikku ehk noor viibis karteris järjest enam kui lubatud maksimumpäevade arv. Näiteks ühel juhul määrati 15aastasele poisile aastas kokku 25 kartserikaristust, mis eraldiseisvana olid 5-6 päeva pikkused, ent 13 karistuse järjestikuse kandmise tõttu viibis poiss kartseris 68 päeva.

Näide 1. Juhtum, kus järjest kanti 13 5-6 päeva pikkust kartserikaristust, kokku 68 päeva:

- 5 päeva: 3 juuni - 8. juuni;
- 5 päeva: 8 juuni – 13. juuni;
- 6 päeva: 13. juuni - 19. juuni;
- 5 päeva: 19. juuni – 24. juuni;
- 5 päeva: 24. juuni – 29. juuni;
- 5 päeva: 29. juuni – 4. juuli;
- 5 päeva: 4. juuli – 9. juuli;
- 5 päeva: 9. juuli – 14. juuli;
- 5 päeva: 14. juuli – 19. juuli;
- 5 päeva: 19. juuli – 24. juuli;
- 5 päeva: 24. juuli – 29. juuli;
- 6 päeva: 29. juuli – 4. august;
- 6 päeva: 4. august – 10. august.

Näide 2. Juhtum, kus järjest kanti neli kartserikaristust kokku 21 päeva, seejärel oli 3 päeva vahet ning poiss sai uue karistuse 5 päeva kartseris:

- 5 päeva: 7. mai – 12. mai;
- 4 päeva: 12. mai – 16. mai;
- 6 päeva: 16. mai – 22. mai;
- 6 päeva: 22. mai – 28. mai
- 3 päeva vahet
- 5 päeva: 2. juuni – 7. juuni.

Kartserit on määratud karistuseks väga erinevate rikkumiste eest: sagedamini vanglatöötaja korralduste eiramise, keelatud esemete omamise, vanglatöötajaga ebaviisaka käitumise ja vangla vara kahjustamise eest.

Joonis 9. Rikkumised, mille eest määrati karistuseks kartserisse paigutamine, 2016

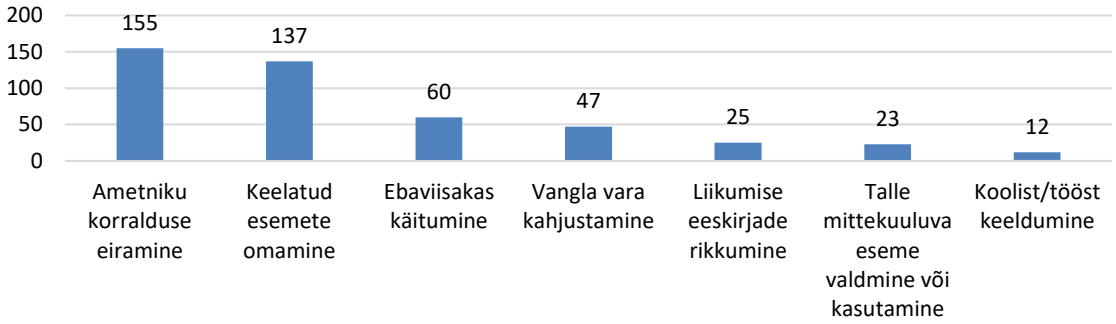

Ainult VANGISE andmete põhjal ei saa teha järeldusi karistuse proportsionaalsuse kohta, sest distsiplinaarkaristuse valikut mõjutab ka näiteks kinnipeetava varasem käitumine, kehtivate distsiplinaarkaristuste olemasolu, kergendavate või raskendavate asjaolude olemasolu, kuid kartserikaristuse saanud rikkumiste suurt variatiivsust see siiski kinnitab. Näiteks võib 2016. aastal leida juhtumeid, kus noorele kinnipeetavale määrati viieks päevaks kartserisse paigutamine vanglatöötaja solvamise eest, vanglatöötaja lumepalli või sokipalliga loopimise eest või ametniku suunas veega viskamise või sülitamise eest, väikeses ulatuses vangla vara kahjustamise (teritaja lõhkumine) eest, aga ka vanglatöötaja ründamise või vangla vara suures ulatuses kahju tekitamise eest.

Noomitused

2016. aastal määrati noortele kinnipeetavatele noomitus 169 korral. Noomituse sai 67 kordumatut noort, sh 21 alaealist. Noori, keda karistati distsiplinaarkorras ainult noomitusega, oli 17. Noomituse saanud noortest sai 39% aastas ühe noomituse, ülejäänutele määrati kaks kuni seitse noomitust aastas.

Joonis 10. Noorte arv aastas määratud noomituste arvu lõikes, 2016

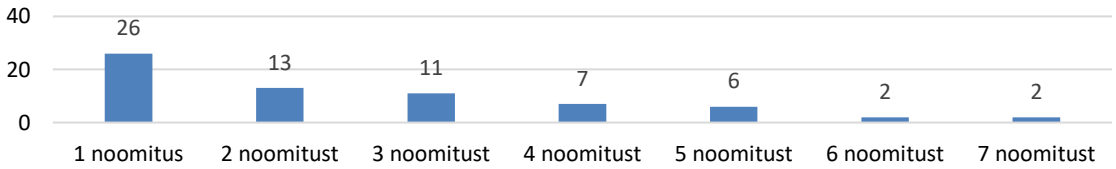

Muud karistused

Muude karistusliikide määramise praktika peale kartseri ja noomituse üldjuhul puudub. Näiteks 2016. aastal kohaldati kolmel korral elektriseadme kasutamise keeldu, kahel korral lisatoitlustuse keeldu (vahistatutele) ja ühel korral lühiajalise kohtumise keeldu.

Elektriseadme kasutamise keelu sai ühel juhul 21aastane noor, kes eemaldas televiisorilt turvakleebise ja kasutas MicroSD kaarti; teisel juhul 20aastane noor, kes andis oma televiisori teisele kinnipeetavale kasutamiseks; kolmandal juhul 19aastane noor, kes omas kambris temale mittekuuluvat televiisorit.

Lisatoitlustuse keelu sai ühel juhul 21aastane noor, kes omas kambris poolikut sigaretti; teisel juhul 19aastane noor, kes ähvardas valvurit ja takistas tema tööülesannete täitmist.

Lühiajalise kohtumise keelu sai üks 18aastane noor, kes ei täitnud ametniku korraldusi ja kel oli see aasta jooksul teiseks ametniku korralduse eiramisega seotud rikkumiseks (esimese rikkumise eest sai noomituse).

LISA 1. Juhtumite ülevaade

Juhtum I

Isik: 16aastane meeskinnipeetav
Vangistuse periood: vangistuse algus 01.06.2015, lõpp 26.11.2016
Vaatlusaluse isiku puhul oli aasta jooksul registreeritud kõige enam intsidente – 55, neist 31 juhul reageeriti kartserisse paigutamisega. Kordagi ei määratud noomitust ega muid karistusliike. Ülejäänud intsidentidele reageeriti muul moel, näiteks 11 intsidendi juhul reageeriti süüteomenetlusega ja kaheksal juhul vestlusega. Lisaks oli kõnelause kinnipeetava suhtes sisuliselt kogu aasta jooksul kohaldatud täiendavaid julgeolekuabinõusid (VangS § 69), mis üldjuhul seisnesid liikumise ja suhtlemisvabaduse piiramises, kehakultuuriga tegelemise keelamises ja eraldatud lukustatud kambrisse paigutamises. Sealjuures oli vahepeal keelatud käia ka koolis. Lisaks esines perioode, mil lisaks eelnimetatule kohaldati ka isiklike esemete kasutamise keeldu ja ohjeldusmeetmete kasutamist.

Intsident	Reageerimine
03.01 Ametniku korralduse eiramine *Ei allunud korraldusele*	28.01 Kartserisse paigutamine 5 p
06.01 Vangla vara kahjustamine *Tekitas kambris uputuse, lõhkus ära wc-poti loputuskasti*	06.01 Täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamine *Lukustatud kamber, liikumise, sportimise ja isiklike esemete keeld*
20.01 Keelatud esemete omamine *Omas tubakatooteid ja üritas neid ka teisele üle anda*	16.02 Kartserisse paigutamine 2 p 16.02 Kartserisse paigutamine 2 p
20.01 Keelatud esemete omamine *Omas tubakatooteid ja üritas neid ka teisele üle anda*	16.02 Kartserisse paigutamine 2 p 16.02 Kartserisse paigutamine 2 p
28.01 Vangla vara kahjustamine *Lõhkus jalutusboksi ust*	22.02 Kartserisse paigutamine 4 p
10.02 Vangla vara kahjustamine *Kraapis kalkulaatori kaant*	Lõpetamine staatuse muutusega
15.02 Keeldus kooli minemast *Keeldus kooli minemast*	Oli koolist vabastus
16.02 Avastati tätoveering *Paremal käel värskelt üle tehtud tätoveering*	26.02 Kartserisse paigutamine 6 p
18.02 Vangla vara kahjustamine *Tagus jõuliselt vastu ust*	Lõpetamine staatuse muutusega
22.02 Koolist keeldumine *Ei võtnud osa õppetööst*	Vestlus
23.02 Suitsetamine ja keelatud esemete omamine *Suitsetas ja omas kahte traadijuppi*	Lõpetamine staatuse muutusega
26.02 Keelatud esemete omamina *Võeti ära kaks sigaretti*	Lõpetamine staatuse muutusega
07.03 Koolist keeldumine *Keeldus tundi minemast ja lahkus omavoliliselt*	31.03 Vestlus
09.03 Vanglateenistuja ründamine ja korraldusele mitteallumine *Vehkis jalaga valvuri suunas ja ei allunud korraldusele sulgeda uksed*	08.04 Kartserisse paigutamine 6 p 08.04 Kartserisse paigutamine 3 p
09.03 Korraldusele mitteallumine *Avas tuletõkkeuksed ja ei täitnud korraldust uksed sulgeda*	06.04 Kartserisse paigutamine 6 p

26.03 Korraldusele mitteallumine *Loenduse ajal ei tõusnud püsti ja keeldus raadiot kinni keeramast*	Distsiplinaarmenetlus lõpetati
28.03 Korraldusele mitte allumine ja ebaviisakas käitumine *Ei allunud korraldusele võtta hommikuse loenduse ajal särk seljast ja karjus, et valvur kambrist lahkuks*	22.04 Kartserisse paigutamine 5 p 22.04 Kartserisse paigutamine 2 p
30.03 Korraldusele mitteallumine *Keeldus klassitundi minemast*	Vestlus
01.04 Vangla vara kahjustamine *Tahtis tekitada uputuse*	22.04 Kartserisse paigutamine 3 p
04.04 Koolist keeldumine *Keeldus kooli minemast*	Vestlus
06.04 Liikumise eeskirjade rikkumine ja korraldusele mitteallumine *Ei allunud korraldusele ja viibis võõras kambris*	04.05 Kartserisse paigutamine 10 p 04.05 Kartserisse paigutamine 5 p
07.04 Koolist keeldumine *Keeldus tundi minemast*	Vestlus
11.04 Keelatud esemete omamine *Läbiotsimisel leiti ja võeti ära isiklike asjade nimekirjas mittekajastuvad musta värvi puidust ristiga palvehelmed, katkised küünetangid, kaks puidust ikooni.*	Vestlus
11.04 Vangla vara kahjustamine *Lõhkus wc-s poti koos loputuskastiga ja kraanikausi. Nende lõhkumise tagajärjel, tekis kambris uputus ja sai vesi kinni keeratud.*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
15.04 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Viskas ametniku läbi toiduluugi kruusist tundmatu läbipaistva lõhnatu jaheda vedelikuga*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
22.04 Keelatud esemete omamine *Leiti kaks isevalmistatud süütamisvahendit*	23.05 Kartserisse paigutamine 5 p
23.04 Ametniku korralduse eiramine *Ei allunud korraldusele temale keelatud prääniku ära anda*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
27.04 Vangla vara kahjustamine *Lõhkus ära kambrisse antud vangla telefoni*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
28.04 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Solvas vanglateenistujat, ütles „idi na hui“*	27.05 Kartserisse paigutamine 5 p
29.04 Ebaviisakas käitumine *Ei allunud korraldusele tulla toiduluugi juurde, et talle saaks paigaldada käerauad, kasutas ebatsensuurseid väljendeid*	27.05 Kartserisse paigutamine 5 p
02.05 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	01.06 Kartserisse paigutamine 3 p
03.05 Toidust keeldumine *Keeldus hommikusöögist*	Informatiivne (võeti teadmiseks)
03.05 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Sülitas vanglateenistujale näkku*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
03.05 Vanglateenistuja ründamine *Kinnipeetav liikus kambrist välja tulle kamber ... juurde ja hakkas sealt midagi nõudma, kinnipeetavale seletati korduvalt, et talle ei anta kambrist midagi ja ta läheb pesu pesema üksinda. Kinnipeetava meelestatus oli väga agressiivne ja ta tegi valvuri suunas kiired sammud ja kehaga agressiivse liigutuse. Peale seda tegi kinnipeetav valvuri suunas küünarnukiga agressiivse löögiliigutuse, mis tabas rindkere piirkonda. Seejärel kasutas valvur kinnipeetava suhtes jõudu ja viis ta maha. Kinnipeetavale paigaldati käerauad.*	Kriminaalmenetlus lõpetati
11.05 Toidust keeldumine *Keeldus hommikusöögist*	13.05 Vestlus

21.06 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Ähvardas valvurit veekeedukannuga visata*	20.07 Kartserisse paigutamine 7 p
22.06 Vangla vara kahjustamine *Tagus kambriukse kõveraks ja valas osakonda vett*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
30.06 Korraldusele mitteallumine *Vestluses kontaktisikuga hakkas kambriust taguma. Korraldusele tegevus lõpetada ei allunud, vestlust ei olnud võimalik jätkata.*	20.07 Kartserisse paigutamine 6 p
04.07 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
13.07 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Sülitas valvuri suunas*	11.08 Kartserisse paigutamine 7 p
23.07 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Sülitas valvuri suunas, käitus agressiivselt ja solvas*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 11 episoodi. Trahv 422 eurot.
28.07 Keelatud esemete omamina *Läbiotsimisel võeti ära isevalmistatud märkmik ning katkised küünetangid ja üks väike harilik pliiats*	22.08 Vestlus
16.08 Vangla vara kahjustamine *Ajas kambriukse paindesse ja valas osakonda vett*	31.08 Kartserisse paigutamine 5 p
18.08 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	31.08 Kartserisse paigutamine 5 p
22.08 Ebaviisakas käitumine *Sülitas koristajat (kaaskinnipeetav)*	02.09 Kartserisse paigutamine 5 p
29.08 Keelatud esemete omamina *Arestikambrist saabudes leiti ja võeti ära kollase kaanega säilituskarp 0,95L, mis ei ole varade nimekirjas.*	Distsiplinaarmenetlus lõpetati
29.08 Muu *Tatistas vangla saateauto täis*	26.09 Kartserisse paigutamine 7 p
08.09 Keelatud esemete omamine, ravimite omamine kambris, korraldusele mitteallumine, ebaviisakas käitumine *Läbiotsimisel võeti ära ovaalne tablett, Huxol suhkruasendaja, kilesse mähitud 2 umbes 1 cm pikkust tuletikku väävliga ja osa tikutopsi süüteribast, 2 Duracell AAA patareid. Selle peale hakkas kinnipeetav valvurit sõimama.*	03.10 Kartserisse paigutamine 5 p 03.10 Kartserisse paigutamine 5 p 03.10 Kartserisse paigutamine 5 p 03.10 Kartserisse paigutamine 2 p
04.10 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	26.10 Kartserisse paigutamine 7 p
25.10 Muu *Tõmbas vangla televiisori põrandale maha*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 2 episoodi. Trahv 148 eurot
27.10 Korraldusele mitteallumine ja ebaviisakas käitumine *Ei allunud korraldusele eemaldada ukseava eest paber ja rääkis ametnikuga ebaviisakalt*	Lõpetatud seoses vabanemisega
02.11 Korraldusele mitteallumine *Takistas ukse sulgemist*	Kriminaalmenetlus lõpetati.
07.11 Keelatud esemete omamine ja ebaviisakas käitumine *Läbiotsimisel võeti ära 1 tablett ja katkised palvehelmed.*	Lõpetatud seoses vabanemisega
15.11 Korraldusele mitteallumine ja ebaviisakas käitumine *Ei allunud korraldusele tulla käeraudade paigaldamiseks toiduluugi juurde, sõimas ametnikke. Kinnipeetava suhtes kasutati füüsilist jõudu.*	Lõpetatud seoses vabanemisega
16.11 Korraldusele mitteallumine *Ei allunud korraldusele asetada käeraudade paigaldamiseks käed selja taha*	Lõpetatud seoses vabanemisega

Juhtum II

Isik: 15aastane meeskinnipeetav
Vangistuse periood: vangistuse algus 10.11.2015, lõpp 06.02.2017
Vaatlusaluse isiku puhul oli aasta jooksul registreeritud teisena kõige enam (54) intsidente, neist 25 juhul kartserisse paigutamisega, seitsmel juhul reageeriti noomitusega ning ülejäänud intsidentidele reageeriti muul moel, näiteks 11 juhul süüteomenetlusega ja üheksal juhul vestlusega. Lisaks kohaldati vaatluse all oleval perioodil kõnealuse kinnipeetava suhtes sisuliselt kogu aasta jooksul täiendavaid julgeolekuabinõusid (VangS § 69), mis üldjuhul seisnesid liikumise ja suhtlemisvabaduse piiramisega, kehakultuuriga tegelemise keelamisega ja eraldatud lukustatud kambrisse paigutamisega. Sealjuures oli vahepeal keelatud käia ka koolis. Lisaks esines perioode, mil lisaks eelnimetatule kohaldati ka isiklike esemete kasutamise keeldu ja ohjeldusmeetmete kasutamist.

Intsidendid	Tagajärjed
07.01 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	05.02 Noomitus
08.01 Vangla vara kahjustamine *Lõhkus ära wc poti loputuskasti*	08.01 Täiendavate julgeolekuabinõude kehtestamine (*VangS § 69 lg 2 p 1, 2, 3 ja 4)*
21.01 Suitsetamine *Avastatud kambris hõõguvad paberitükid, ära võetud isevalmistatud sigaret*	Distsiplinaarmenetlus lõpetati
15.02 Korraldusele mitteallumine *Keeldus koolitundi minemast*	15.03 Noomitus
16.02 Keelatud esemete omamine *Kooli minnes läbiotsimisel võeti ära niisutav kreem*	16.03 Noomitus
16.02 Korraldusele mitteallumine *Pidev koolitunni segamine ja korrale allumatus*	Vestlus
16.02 Korraldusele mitteallumine *Pidev koolitunni segamine ja korrale allumatus*	Vestlus
22.02 Ebaviisakas käitumine *Solvas ja ähvardas õpetajat*	22.03 Kartserisse paigutamine 3 p
22.02 Korraldusele mitteallumine ja ebaviisakas käitumine *Ei allunud korraldusele ja liikus omavoliliselt lifti ning kasutas ebatsensuurseid väljendeid*	22.03 Noomitus 22.03 Noomitus
28.02 Vangla vara kahjustamine *Võeti ära katki rebitud voodilina*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
07.03 Korraldusele mitteallumine *Lõhkus kambri ust, ei allunud korraldusele ja üritas ametnikku vedelikuga visata*	07.04 Kartserisse paigutamine 3 p
09.03 Muu *Haaras kinni ametniku võtmekimbu ketist*	11.04 Kartserisse paigutamine 3 p
19.03 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Sülitas ametnikule näo piirkonda ja solvas*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
24.03 Korraldusele mitteallumine *Ei läinud kambrisse ja jooksis osakonnas ringi*	21.04 Kartserisse paigutamine 3 p
30.03 Korraldusele mitteallumine ja vanglateenistuja ründamine *Ei allunud korraldusele, lõi ametnikku jalaga ja sülitas*	Alustati väärteomenetlus KarS § 275 lg 1 tunnustel

23.04 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	Distsiplinaarmenetlus lõpetati
24.04 Vangla vara kahjustamine *Tekitas kambris põlengu*	Alustati kriminaalmenetlust KarS § 404 lg 1 tunnustel
28.04 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	26.05 Kartserisse paigutamine 5 p
29.04 Keelatud esemete omamine *Kinnipeetav koputas toiduluugile ja andis ära umbes 9 cm pikkuse metallist katkiste otstega torujupi.*	Distsiplinaarmenetlus lõpetati
02.05 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	02.06 Kartserisse paigutamine 5 p
04.05 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
04.05 Korraldusele mitteallumine ja ebaviisakas käitumine *Tegi ametniku suunas kätega agressiivseid liigutusi, ei allunud korraldusele, sülitas ametniku pihta*	03.06 Kartserisse paigutamine 5 p 03.06 Kartserisse paigutamine 6 p
04.05 Korraldusele mitteallumine *Keeldus ümberpaigutamisest ja ei allunud korraldusele*	06.06 Kartserisse paigutamine 5 p
04.05 Muu *Tahtis pesemast tulles anda dušigeeli teisele kinnipeetavale. Dušigeel võeti aktiga ära*	Vestlus
10.05 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	Distsiplinaarmenetlus lõpetati
11.05 Toidust keeldumine *Keeldus hommikusöögist*	Informatiivne (võeti teadmiseks)
13.05 Korraldusele mitteallumine ja ebaviisakas käitumine *Kattis kinni uksesilma ava ja keeldus seda puhastamast. Suhtles ebaviisakalt*	13.06 Kartserisse paigutamine 5 p
13.05 Ebaviisakas käitumine *Suhtles ebaviisakalt ja keeldus uksesilma puhastamast*	13.06 Kartserisse paigutamine 5 p
26.05 Enesevigastamine *Tekitas endale vasaku ja parema käe varrele mitmed pinnapealsed kriimustused*	Vestlus
27.05 Korraldusele mitteallumine *Loenduse ajal keeldus jakki ja särki seljast võtmast.*	22.06 Kartserisse paigutamine 5 p
31.05 Vanglateenistuja ründamine ja korraldusele mitteallumine *Nõudis jalutuskäigu ajal ametnikult sigaretisüütajast tuld, mille andmisest ametnik keeldus. Selle peale tegi kinnipeetav ametniku suunas löögi liigutusi, sülitas ja kasutas ebatsensuurseid väljendeid*	30.06 Kartserisse paigutamine 5 p 30.06 Kartserisse paigutamine 5 p
04.06 Korraldusele mitteallumine ja ebaviisakas käitumine *Jalutuskäigul boksis ronis üles ja rippus. Korraldusele alla tulla ei allunud ja sülitas valvuri pihta*	01.07 Kartserisse paigutamine 5 p 01.07 Kartserisse paigutamine 5 p
11.06 Vangla vara kahjustamine *Tekitas kambris uputuse*	11.07 Kartserisse paigutamine 6 p
16.06 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Saabusid maksikirjaga asjad, mida oli lubatud saata vaid postipakiga. Asjade äravõtmisel ja kambrist väljudes sülitas kinnipeetav läbi luugi valvuri pihta.*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.

17.06 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Viskas ametnike suunas topsiga vett*	Vestlus
29.06 Vangla vara kahjustamine *Lõhkus ära kambri akna võre*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
29.06 Vangla vara kahjustamine *Pani metalltooli jala kambriukse vahele*	14.07 Noomitus
30.06 Vangla vara kahjustamine *Loenduse ajal võeti ära katkine tool. Seos 29.06 intsidendiga*	Seotud 29.06 intsidendiga ja 14.07 karistusega.
30.06 Korraldusele mitteallumine *Inspektor-kontaktisik vestles kinnipeetavaga, kui kinnipeetav hakkas end vastu kambriust taguma. Korraldusele tagumine lõpetata kinnipeetav ei allunud ja vestlus jäi pooleli*	14.07 Kartserisse paigutamine 6 p
13.07 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Viskas valvurit veega*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
14.07 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Sülitas valvuri pihta*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
14.07 Vanglateenistuja solvamine/ähvardamine *Viskas ametnikku veega ja solvas*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot.
15.07 Ebaviisakas käitumine *Viskas ametnike suunas vett*	12.08 Noomitus
19.07 Muu *Keeldus kartseris ettenähtud voodivarustusest*	Informatiivne (võeti teadmiseks)
21.07 Ebaviisakas käitumine *Viskas ametnikku veega*	Liidetud väärteomenetlus. Kokku 9 episoodi. Karistus 240 eurot
02.08 Korraldusele mitteallumine ja vanglateenistuja ründamine *Ei allunud korraldusele paigaldada endale käerauad. Valvur sisenes kambrisse kilbiga ja kinnipeetav viskas veega*	25.08 Kartserisse paigutamine 7 p
18.08 Vangla vara kahjustamine *Tekitas uputuse*	09.09 Kartserisse paigutamine 7 p
22.08 Ebaviisakas käitumine *Viskas koristajast kaaskinnipeetavat vedelikuga*	20.09 Kartserisse paigutamine 6 p
16.09 Korraldusele mitteallumine ja vangla vara kahjustamine *Jooksis valvuri eest ära päevaruumi, sealt edasi veešahti, vedas telefonitoru koos pikendusjuhtmega sektorisse.*	14.10 Kartserisse paigutamine 8 p 14.10 Kartserisse paigutamine 6 p 14.10 Kartserisse paigutamine 5 p
17.09 Vangla vara kahjustamine *Kambri ukse tagant avastati veeloik*	14.10 Kartserisse paigutamine 8 p
15.11 Korraldusele mitteallumine *Kinnipeetav andis kaaskinnipeetavale teepaki ja ei allunud korraldusele teepakk tagasi anda..*	22.11 Vestlus
15.11 Vanglateenistuja ründamine *Korraldusele anda teepakk tagasi ei allunud, järgnes füüsilise jõu kasutamine, mille käigus hakkas kinnipeetav vastu.*	22.11 Vestlus
04.12 Korraldusele mitteallumine *Ronis toiduluugi kaudu välja, kuna toiduluuki ei olnud võimalik sulgeda (katki). Kinnipeetav jooksis vahepeal osakonnas ringi ja avas teiste kambrite toiduluuke.*	Vestlus
06.12 Muu *Avas teise kambri toiduluugi riivid*	Vestlus